

Szczepan Czarnecki

Przewodnictwo Bułgarii w Inicjatywie Trójmorza: cele i perspektywy

Przewodnictwo Bułgarii w Inicjatywie Trójmorza (TSI) oraz zbliżający się szósty szczyt państw TSI, który odbędzie się 8-9 lipca 2021 r. w Sofii, zintensyfikowały działania tego państwa w Inicjatywie. Pomimo licznych konfliktów wewnętrznych, we wrześniu 2020 r. ówczesny rząd Bułgarii powołał krajowego koordynatora ds. Inicjatywy Trójmorza, a w grudniu Bułgaria formalnie przystąpiła do Funduszu Inicjatywy. W ostatnich miesiącach rozwinięto także debatę dotyczącą TSI jako narzędzia współpracy oraz projektu umożliwiającego przyspieszenie rozwoju regionalnego. Wyznaczone przez Bułgarię cele TSI opierają się w głównej mierze na rozwoju infrastruktury drogowej, gazowej i cyfrowej, wykorzystaniu potencjału Morza Czarnego oraz intensyfikacji współpracy naukowej państw regionu. Koncentracja na projektach w sektorze energetycznym przekłada się na szczególne zainteresowanie Bułgarii wzmocnieniem współpracy z Grecją w ramach Inicjatywy.

Szczyt TSI w Sofii. Na kilka dni przed kolejnymi w tym roku, zaplanowanymi na 11 lipca wyborami parlamentarnymi (po tym, jak żadna z partii nie była w stanie bądź nie chciała utworzyć rządu po wyborach z kwietnia 2021 r.) Bułgaria będzie gospodarzem szczytu Trójmorza. Doroczne spotkanie przywódców państw uczestniczących w Inicjatywie odbędzie się 8 i 9 lipca w Sofii. Plany zorganizowania szczytu TSI przez Bułgarię ogłoszono już na początku 2020 r., jednak ze względu na konflikt pomiędzy premierem Bojko Borisowem (GERB) i prezydentem Rumieniem Radewem, a także liczne wewnętrzne problemy państwa ([„Komentarze IEŚ”, nr 229](#)) finalna decyzja dotycząca organizacji wydarzenia oraz objęcia przez Bułgarię przewodnictwa w TSI pozostawała niepewna. Pomimo deklarowanego pozytywnego stosunku do Inicjatywy, ówczesny rząd Bojko Borisowa sprzeciwiał się przejściu przez Bułgarię przewodnictwa w TSI, wyrażając także wątpliwości dotyczące organizacji szczytu w związku z zaplanowanymi na 2021 r. wyborami parlamentarnymi i prezydenckimi w tym państwie.

Premier Bułgarii dystansował się również od idei stworzenia Funduszu Inwestycyjnego Trójmorza, podkreślając, że Bułgaria uczestniczy już w znaczących projektach regionalnych. Sytuacja ta zmieniła się wraz z początkiem września 2020 r. Bojko Borisow wskazał wówczas, że udział Bułgarii w Inicjatywie ma charakter geostrategiczny i wzmacnia rolę państwa w regionie. W tym samym miesiącu Rada Ministrów podjęła decyzję o powołaniu ówczesnej wicepremier i minister spraw zagranicznych Ekateriny Zahariewej (GERB) na stanowisko krajowego koordynatora ds. TSI (od 26 maja br. stanowisko to pełni obecny minister gospodarki Kiril Petkow) oraz zatwierdziła udział Bułgarskiego Banku Rozwoju (BBR) w Funduszu Inwestycyjnym Inicjatywy Trójmorza z wkładem w wysokości 20 mln euro. W październiku 2020 r., pomimo licznych kontrowersji i sporu na linii prezydent – premier, Bułgaria przejęła od Estonii przewodnictwo w Inicjatywie podczas szczytu w Tallinie.

Cele Bułgarii w TSI. W ramach Inicjatywy Bułgaria stawia sobie za cel poszukiwanie możliwości rozwoju infrastrukturalnego, w tym inwestycji w połączenia drogowe i kolejowe, rozbudowę infrastruktury cyfrowej i energetycznej poprzez realizację projektów transportowych na osi Północ – Południe oraz usprawnienie łączności energetycznej i cyfrowej pomiędzy państwami Europy Środkowo-Wschodniej. Przedstawione przez Bułgarię projekty to odnowienie linii kolejowej Ruse – Warna, budowa tunelu pod Przełęczą Petrochańską oraz autostrady czarnomorskiej, łączącej nadmorskie miasta – Burgas i Warnę.

Najważniejszą dotychczas inicjatywę Bułgarii w TSI stanowią plany inwestycji w systemy przesyłowe gazu ziemnego. Kluczowe znaczenie w tym kontekście ma projekt rozbudowy podziemnego magazynu gazu w Cziren (bułg. Чирен) w powiecie Wraca w północno-zachodniej Bułgarii, stanowiącego ważny element strategicznej infrastruktury energetycznej. Realizacja przedsięwzięcia zwiększyłaby możliwości magazynowania gazu,

poszerzając potencjał Bułgarii w zakresie dywersyfikacji dostaw paliwa i wzmacniając tym samym jej odporność na naciski ze strony Rosji. W związku z ambicjami Bułgarii w sektorze energetycznym strona bułgarska podkreśla potrzebę bliższej współpracy w ramach TSI z Grecją oraz Cyprzem. Szczególnie Grecja – ze swoim potencjałem w sektorze gazowym i terminalami LNG – jest dla Bułgarii kluczowym partnerem w sektorze energii. Już w październiku 2020 r. prezydent Rumen Radew podkreślał potrzebę wykorzystania potencjału państw sąsiadujących, kierując szczególną uwagę na współpracę z Grecją w sektorze gazowym.

Jedność. Innowacja. Łączność. W okresie przewodnictwa Bułgarii w Inicjatywie prezydent Rumen Radew podkreśla także potrzebę intensyfikacji współpracy państw regionu w obszarze nauki, inwestycji zagranicznych oraz wspólnych działań w obszarze nowych technologii i innowacji, a także w zakresie budowy infrastruktury cyfrowej i zwiększenia łączności przy jednoczesnym przestrzeganiu wysokich standardów bezpieczeństwa transmisji danych. Jako przykład takich inwestycji wskazuje np. powstanie regionalnych centrów danych, które mają zwiększyć odporność regionu, stanowić gwarancję cyberbezpieczeństwa i poszerzać możliwości inwestycyjne gospodarek TSI. Ponadto wyraźnie akcentowana jest potrzeba rozwoju współpracy biznesowej. Prezydent Radew zasygnalizował, że jego wizja TSI oparta jest na wzroście inwestycji w sektorze B+R (badania i rozwój), intensyfikacji współpracy naukowej oraz podniesieniu jakości edukacji w państwach Inicjatywy. Wskazał ponadto, że ambicją Bułgarii podczas lipcowego szczytu w Sofii będzie zawarcie porozumienia pomiędzy ośrodkami naukowymi i badawczymi z państw Trójmorza.

Celem Bułgarii w TSI jest także przyciąganie do państwa nowych inwestycji i partnerów biznesowych z Europy Środkowo-Wschodniej (z uwzględnieniem spółek joint venture), zwiększenie zainteresowania inwestycjami zagranicznymi oraz aktywne współdziałanie sektora publicznego z biznesem. Z tego powodu 18 maja 2021 r. będący własnością skarbu państwa Bułgarski Bank Rozwoju zorganizował konferencję „Equity for Infrastructure”, poświęconą możliwościom finansowania z Funduszu Inwestycyjnego Trójmorza (3SIIF). W ramach wydarzenia zaprezentowane zostały możliwości inwestycji kapitałowych w sektorach transportu, energetyki i cyfryzacji. BBR ma promować zrównoważone, zielone, cyfrowe i przyjazne dla środowiska projekty. W tym celu opracowany został portfel instrumentów finansowych, zawierający różnego rodzaju kredyty inwestycyjne i obrotowe, programy gwarancyjne oraz inwestycje kapitałowe.

Podsumowanie. Bułgaria dotychczas aktywnie uczestniczyła we wszystkich spotkaniach formatu TSI. W ostatnich miesiącach widoczny jest wzrost zaangażowania państwa w Inicjatywę, będący naturalną konsekwencją objętego przewodnictwa. Już we wrześniu 2020 r. zostały przyjęte dwie decyzje Rady Ministrów, dotyczące powołania koordynatora Trójmorza oraz uczestnictwa w Funduszu Inwestycyjnym, do którego Bułgaria przystąpiła formalnie w grudniu 2020 r. jako siódme państwo Inicjatywy. We wszystkich swoich stanowiskach zarówno rząd, jak i prezydent podkreślają, że udział Bułgarii w Inicjatywie nie tylko doprowadzi do pogłębienia integracji między państwami regionu, ale będzie stymulował utworzenie wielu miejsc pracy, a przede wszystkim pozwoli Bułgarii na dywersyfikację źródeł energii. Plany rozwoju infrastruktury transportu i magazynowania gazu w znacznym stopniu stanowią odpowiedź na spóźnione dążenia Bułgarii w kierunku dywersyfikacji źródeł energii i zmniejszenia zależności od importu gazu z Rosji. Są także odzwierciedleniem aspiracji dotyczących roli w transporcie tego surowca w Europie Środkowo-Wschodniej. Stąd też niewątpliwie podczas zbliżającego się szczytu Bułgaria będzie chciała w większym stopniu związać z Inicjatywą Grecję oraz Cypr.